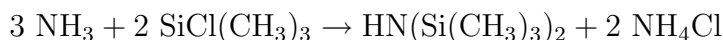

Dátum:
17.12.2008

Hexametyldisilazán

Anton Repko

Teória

Prebiehala substitúcia väzby Si-Cl väzbou Si-N, pričom vznikajúci chlorovodík bol okamžite neutralizovaný amoniakom. Produkt bol od salmiaku oddelený destiláciou. Teoretický výťažok:

$$m_{\text{teor}} = n \cdot M_{\text{silazán}} = \frac{0,41}{2} \cdot 161,40 = 33,09 \text{ g}$$

Chemikálie

amoniak v tlakovej fľaši
 $\text{SiCl}(\text{CH}_3)_3$ ($M = 108,64 \text{ g.mol}^{-1}$)

Aparatúra

magnetická miešačka s miešadlom, etanolový kúpeľ, olejový kúpeľ, suchý ľad, 3-hrdlá 250 ml zábrusová banka so sklenenými a plastovými zátkami, 2× 50 ml zábrusová banka NZ 29, nízkoteplotný chladič, zostupný chladič 2×NZ 29, sušiaci kolóna (sklenená vata + KOH), 2× kohút, 2× 20 ml premývačka s nujolom, frita S3, gumová zátkou s dierou, 10 ml striekačka s hadičkou, gumové hadičky

Pracovný postup

Skvapalnenie amoniaku

V digestóriu som zostavil aparatúru na skvapalnenie amoniaku v poradí: tlaková fľaša s amoniakom, kohút, sušiaci kolóna (sklená vata, 20 cm KOH, sklená vata), kohút, premývačka s nujolom, trojhrdlá banka 250 ml s okrúhlym dnom (jedno hrdlo uzavreté, vnútri magnetické miešadlo), nízkoteplotný spätný chladič, premývačka s nujolom. Nízkoteplotný chladič som naplnil suchým ľadom (CO_2), otvoril kohúty a spustil prúd amoniaku. Do nízkoteplotného chladiča som pridal práve toľko etanolu, aby chladiaca zmes nevykypela. Banku som ponoril do kúpeľa zo zmesi suchého ľadu a etanolu. Prúd amoniaku som zvyšoval dovtedy, kým cez druhú premývačku nezačali unikať bubliny. Nechal som skondenzovať asi 150 ml amoniaku.

Pridanie trimetylsilylchloridu

Prívod amoniaku do trojhrdlej banky som nahradil zátkou s dierou, ktorou som pomocou injekčnej striekačky s hadičkou pridal po kvapkách 53 ml (45 g; 0,41 mol) $(\text{CH}_3)_3\text{SiCl}$ za miešania magnetickou miešačkou. Pri tom sa uvoľňoval dym salmiaku v plynnom amoniaku, ktorý sa usadzoval na stenách banky a chladiča. Potom som odstránil chladiaci kúpeľ a zátku so striekačkou nahradil odvodom do stĺpca KOH a premývačky s voľným výstupom do digestória. Nízkoteplotný chladič som nahradil zátkou. Kvapalný amoniak som nechal odparovať cez noc.

Destilácia produktu

Na banku s reakčnou zmesou som nasadil zostupný chladič so zábrusmi NZ 29. Sušiacu kolónu som prepojil na koniec chladiča a bočné vývody banky som uzavrel. Destiloval som z olejového kúpeľa zohriateho na 200 °C do 50 ml banky s okrúhlym dnom. S produktom sublimoval aj chlorid amónny, ktorý čiastočne zadržiaval produkt v chladiči. Po skončení destilácie som produkt prefiltraval cez fritu S3 do dopredu odváženej banky. Výťažok bol 13,72 g surového produktu (41 % teórie vzhľadom k $\text{SiCl}(\text{CH}_3)_3$).

Surový produkt bol ďalej zmiešaný s ostatnými frakciami a predestilovaný na vpichovanej kolóne (t.v. 122-124 °C). Bolo získané približne 78 ml produktu (čistota >99 % podľa ^1H NMR).

Charakterizácia

NMR (300 MHz) v CDCl_3 :

^1H δ [ppm]: 0.04 (H, s, CH_3)

^{13}C (^1H) δ [ppm]: 2.7 (C, s, CH_3)

Literatúra

[1] Podlahová, Kratochvíl: Pokročilé cvičení z anorganické chemie